

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

СКРАБКОВ Сергій Миколайович

УДК УДК 334. 716.
(індекс)

**ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування
Спеціальність 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітньо-професійна програма – Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність
Ступінь вищої освіти - магістр

**АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи магістра**

Краматорськ – 2020

Кваліфікаційною роботою магістра є рукопис.

Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

- Науковий керівник** – доктор економічних наук, доцент
Борисова Світлана Євгенівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), професор кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.
- Офіційний рецензент** – кандидат економічних наук, доцент
Фоміченко Інна Петрівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Захист відбудеться 22 грудня 2020 року о 09:00 годині на засіданні державної екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

Відповідальний за НДРС
на кафедрі «Фінанси, банківська справа
та підприємництво»
канд. екон. наук, доцент

А.В. Гаврікова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Стійкість та ліквідність підприємства є невід'ємними поняттями ринкової економіки. Кожен суб'єкт господарювання прагне підтримувати стійкий фінансовий стан, абсолютну ліквідність та платоспроможність. Головною проблемою ефективного функціонування підприємств України сьогодні є відсутність такої комплексної оцінки фінансової стійкості, яка б дійсно давала керівництву підприємства виявляти слабкі місця та приймати правильні управлінські рішення. Тому аналіз стійкості підприємств є актуальним.

Стійкість підприємства слід розглядати як функцію часу і ризику; трактувати як платоспроможність підприємства в часі при обов'язковому дотриманні балансу власного та позикового капіталу. У зв'язку з цим вищою формою стійкості підприємства є його здатність до розвитку (адаптації до нових умов господарювання, оновлення і подальшого вдосконалення), а для цього необхідно мати гнучку структуру фінансових ресурсів і можливість за необхідності залучати позикові кошти. Стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями. Як свідчить практика, фінансово стійкі підприємства мають переваги над іншими підприємствами цієї ж галузі в залученні інвестицій, виборі постачальників, підборі кваліфікованих кадрів.

Основи аналізу стійкості підприємства, рівня його платоспроможності, оцінювання фінансового стану в цілому досліджуються багатьма вченими, науковцями, аналізуються експертами. Проблемами стійкості підприємств, факторів, що на неї впливають, питаннями щодо посилення стійкості підприємств займалися: Базилінська О.Я., Гончаренко В.В., Донченко Т.В., Єлецьких С. Я., Косарева І.П., Кравченко М. С., Мельник О.М., Притуляк Н. М., Сметанюк О. А., Ткаченко І.П. та інші науковці та практики.

Однак, незважаючи на достатній рівень дослідження проблеми управління саме фінансовою стійкістю суб'єктів підприємництва, ті чи інші роботи у повній мірі не містять достатнього інструментарію управління стійкістю підприємства в цілому. Саме об'єктивна потреба суб'єктів підприємництва в ефективному управлінні підприємницькою діяльністю на основі належної оцінки стійкості підприємства та її укріплення, й обумовили актуальність теми даної кваліфікаційної роботи магістра.

Мета кваліфікаційної роботи магістра в висвітленні основних теоретичних понять щодо сутності фінансової стійкості підприємства та його загальної платоспроможності, аналізу стійкості суб'єкта підприємництва та розробці напрямків підвищення стійкості суб'єкта підприємництва.

Відповідно до цієї мети в ході дослідження вирішувалися такі завдання:

розглянути основні поняття щодо сутності та видів стійкості підприємства та визначити загальні методи управління фінансовою стійкістю підприємства;

дослідити сутність платоспроможності та ліквідності підприємства як

важливої складової оцінки його фінансової стійкості;
 проаналізувати стійкість ТОВ «Альфаінтербізнес»;
 проаналізувати ліквідність підприємства та його баланс;
 проаналізувати ефективності діяльності підприємства на підставі оцінки показників ділової активності та рентабельності;
 запропонувати напрямки з укріплення стійкості підприємства;
 розглянути механізм управління фінансовою стійкістю підприємства;
 запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та рівня його стійкості.

Об'єктом дослідження є діяльність суб'єкта підприємницької діяльності.

Предметом дослідження є стійкість та платоспроможність ТОВ «Альфаінтербізнес», м. Краматорськ.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною базою дослідження стали роботи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, діалектичний метод пізнання, а також конкретно-економічні методи – економічного і статистичного аналізу, групування, аналітичного порівняння та інші. Інформаційною базою для здійснення аналізу стійкості підприємства та ефективності його діяльності стала фінансова звітність ТОВ «Альфаінтербізнес», м. Краматорськ за період 2017-2019 рр., а також підручники, навчальні посібники, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів в галузі аналізу стійкості підприємства та ефективності його діяльності, державних статистичних органів України.

Наукова складова магістерської роботи полягає у:

подальшому дослідженні:

понятійно-категорійного апарату стійкості підприємства, а саме уточненню змісту поняття «фінансова стійкість підприємства»;

теоретичних основ визначення загальних методів управління фінансовою стійкістю підприємства.

подальшому розгляді:

підходів до аналізу показників фінансової стійкості суб'єкта підприємництва, а також рівня платоспроможності та ліквідності підприємства;

підходів до комплексного оцінювання ефективності діяльності підприємства.

подальшому розвитку і реалізації:

існуючих напрямків підвищення стійкості діяльності суб'єкта підприємництва в умовах нестабільного розвитку економіки;

існуючих підходів зниження витрат підприємства як заходу підвищення ефективності його діяльності та укріплення його стійкості.

Перший розділ присвячено дослідженню теоретичних основ сутності та видів стійкості підприємства, методів управління фінансовою стійкістю підприємства, поняття платоспроможності та ліквідності підприємства як важливої складової оцінки його фінансової стійкості.

В другому розділі роботи проводиться аналіз показників стійкості ТОВ «Альфаінтербізнес», ліквідності підприємства та його балансу, ефективності діяльності підприємства на підставі оцінки показників ділової активності та рентабельності.

В третьому розділі роботи викладено основні заходи щодо управління

фінансовою стійкістю підприємства, підвищення ефективності діяльності підприємства та рівня його стійкості та проведено розрахунок економічної ефективності будівництва власного складу.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (66 найменувань на 6 сторінках) і двох додатків (на 5 сторінках), містить 25 таблиць і 17 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 145 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади оцінювання фінансової стійкості підприємства**» розглянуто теоретичні основи сутності та видів стійкості підприємства, методів управління фінансовою стійкістю підприємства, поняття платоспроможності та ліквідності підприємства як важливої складової оцінки його фінансової стійкості.

Аналіз стійкості підприємства дає змогу оцінити здатність підприємства адаптуватися до умов зовнішнього середовища та визначити ступінь його незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Стійкість підприємства – це властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати та розвиватися. Стійкість розвитку підприємства необхідно оцінювати на основі аналітичних процедур з урахуванням особливостей його діяльності та цілей, які необхідно реалізувати в запланованому періоді. До числа найважливіших економічних проблем в ринкових умовах є визначення меж фінансової стійкості підприємства. Недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі діяльності господарюючого суб'єкта. Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-торговельну діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю щодо залучень інвестицій, отримання кредитів, вибору постачальників та підбору кваліфікованих кадрів .

Механізм управління стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта. Головною метою механізму управління фінансовою стійкістю підприємства вважається забезпечення створення ефективної системи взаємодії, яка, з одного боку, не має збиткових зв'язків, що уповільнюють роботу підприємства, а з іншого – включають всі ті зв'язки, відсутність яких призвела б до порушення заданих параметрів.

Одним з індикаторів фінансового стану підприємства є його платоспроможність, тобто можливість наявними грошовими ресурсами вчасно погашати свої платіжні зобов'язання. В економічній літературі прийнято розрізняти

ліквідність активів, ліквідність балансу і ліквідність підприємства.

Під ліквідністю активу розуміється здатність його до трансформації у грошові засоби, а ступінь ліквідності активу визначається проміжком часу, необхідним для його перетворення у грошову форму. Чим менше потрібно часу для інкасації певного активу, тим вища його ліквідність. При цьому варто розрізняти поняття ліквідності сукупних активів як можливість їхньої швидкої реалізації при банкрутстві й самоліквідації підприємства і поняття ліквідності оборотних активів, що забезпечує його поточну платоспроможність.

Ліквідність балансу – можливість суб'єкта господарювання перетворити активи в готівку і погасити свої платіжні зобов'язання, а точніше-це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Якісна відмінність цього поняття від ліквідності активів у тому, що ліквідність балансу відбиває міру погодженості обсягів і ліквідності активів з розмірами і термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу.

Ліквідність підприємства – більш загальне поняття, ніж ліквідність балансу. Ліквідність балансу передбачає вишукування платіжних засобів тільки за рахунок внутрішніх джерел (реалізації активів). Але підприємство може залучити позикові засоби зі сторони, якщо в нього є відповідний імідж у діловому світі і досить високий рівень інвестиційної привабливості. Тому, оцінюючи ліквідність підприємства, треба враховувати його фінансову гнучкість, тобто здатність позичати кошти з різних джерел, збільшувати акціонерний капітал, продавати активи, швидко реагувати на кон'юнктуру ринку і т.д.

Основними ознаками платоспроможності є: наявність у достатньому обсязі коштів на поточному рахунку; відсутність простроченої кредиторської заборгованості. Платоспроможність підприємства виступає як зовнішній прояв фінансової стійкості, сутністю якої є забезпеченість оборотних активів суб'єкта господарювання джерелами формування. При аналізі платоспроможності особливу увагу слід звертати на фінансовий стан і результати господарської діяльності за тривалий проміжок часу, величину довгострокової заборгованості в структурі капіталу, доступність капіталу для погашення довгострокової заборгованості, можливість продажу основних фондів, фінансових та інших активів, прибутковість підприємства .

Платоспроможність і ліквідність підприємства є найважливішими характеристиками ритмічності і стійкості його поточної діяльності. Ритмічність і стабільність поточної діяльності підприємства залежить від політики в галузі управління оборотними коштами і джерелами їх покриття.

У другому розділі **«Оцінювання стану суб'єкта підприємництва»** проводиться аналіз показників стійкості ТОВ «Альфаінтербізнес», ліквідності підприємства та його балансу, ефективності діяльності підприємства на підставі оцінки показників ділової активності та рентабельності.

Аналіз стану було проведено на підставі фінансової звітності підприємства на прикладі ТОВ «Альфаінтербізнес», м. Краматорськ.

Всі розрахунки показників фінансової стійкості можна узагальнити наступним

висновком: у 2017 році підприємство можна віднести до категорії підприємств фінансово стійких, та здатного розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Однак, як свідчать всі фінансові показники, у 2018 році ситуація погіршується, однак ще не є критичної, чого не можна сказати про 2019 рік: абсолютно всі показники фінансової стійкості є від'ємними величинами, це свідчить про повну фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування підприємства та неспроможність розрахуватися за своїми зобов'язаннями з причини відсутності власного капіталу та грошових коштів та високого значення позикового капіталу у даному періоді. Саме тому, що наприкінці 2019 році на підприємстві склалася ситуація повної залежності підприємства від залучених коштів, було б доцільно провести аналіз ймовірності банкрутства підприємства на основі декількох моделей.

Фінансова стійкість – це стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність. Для її оцінки необхідно також розраховувати абсолютні показники. Абсолютні показники свідчать про надлишок або нестачу джерел для формування запасів. За результатами проведеного аналізу можна зробити загальний висновки щодо типу фінансової стійкості підприємства: 2017 рік: $ВОК > 0$, $ВД < 0$, $ЗД < 0$ – підприємство має нестійкий фінансовий стан, який характеризується порушенням платоспроможності: підприємство змушене залучати додаткові джерела покриття запасів, спостерігається зниження дохідності виробництва. Проте, ще є можливості для поліпшення ситуації; при цьому слід відмітити, що ситуація, коли $ВОК > 0$, а $ВД < 0$, $ЗД < 0$ зустрічається вкрай рідко, і ні в одну із умов стійкості не входить, тому будемо вважати, що умова $ВОК > 0$ не свідчить про нестійкий фінансовий стан, а стан підприємства – саме кризовий, оскільки саме $ВД < 0$, $ЗД < 0$ про це свідчать; 2018-2019 рр.: $ВОК < 0$, $ВД < 0$, $ЗД < 0$ – підприємство має кризовий фінансовий стан, який відображає грань банкрутства: наявність прострочених кредиторської та дебіторської заборгованостей і нездатність погасити їх в строк. У ринковій економіці при неодноразовому повторенні такого положення підприємству загрожує оголошення банкрутства. Таким чином, на кінець аналізованого періоду у підприємства кризовий фінансовий стан, який характеризується повною втратою його платоспроможності.

Діагностика фінансової кризи підприємства є системою оперативної оцінки фінансового стану. На підставі розрахунку моделі Альтмана, ще у 2017 році підприємство мало невелику вірогідність настання банкрутства, а у 2018 році вже опинилося за межею $Z < 1,23$, тобто стало потенційним банкрутом. Що стосується 2019 року, то показник Альтмана ще більш знизився нижче відмітки 0, а це значить, що ймовірність настання банкрутства значно виросла. За моделлю Давидової-Белікова у 2019 році ймовірність настання банкрутства невелика. Однак цей результат не є однотайним, тому що деякі складові моделі не відповідають дійсному положенню підприємства: від'ємний власний капітал, великі залучені кошти, відсутність грошей і т.д. А деякі показники, які мали б показати дійсний стан ймовірності банкрутства, при арифметичному розрахунку показують не точний результат. Тому слід застосувати для оцінки ймовірності настання банкрутства на підприємстві українські моделі прогнозування ймовірності банкрутства. Для прогнозування вірогідності банкрутства український економіст Терещенко А. А. запропонував універсальну функцію. За даною моделлю тільки у 2017 році

підприємству не загрожувало настання банкрутства. У 2018 році дуже велика загроза настання банкрутства, тому що показник банкрутства Терещенка нижче нуля. А у 2019 році ситуація дуже сильно погіршується, тому що даний показник ще більш опускається нижче нуля, а за рекомендацією Терещенка, це вже показник підприємства – повного банкрута. Результати розрахунку ймовірності настання банкрутства за моделлю Пареної-Долголаєва наступні: 2017 рік: ПД більше 2,52 (21,358) – у підприємства низька ймовірність ризику банкрутства; 2018 рік: ПД від 0,29 до 2,07 (0,329) – у підприємства середня ймовірність ризику банкрутства; 2019 рік: ПД менше 0 (-0,0234) – у підприємства висока ймовірність ризику банкрутства.

Таким чином, за результатами всього проведеного аналізу стійкості суб'єкта підприємства можна сказати, що, якщо на початку аналізу (2017 р.) підприємство мало відносно високу стійкість, то вже на кінець аналізованого періоду, тобто 2019 р., підприємство знаходилося в критичному стані, всі показники стійкості не відповідали встановленим нормативам, тип стійкості підприємства був кризовий, а за розрахованими моделями ймовірності настання банкрутства ТОВ «Альфаінтербізнес» мало високу ймовірність настання банкрутства.

Також було проведено аналіз ліквідності підприємства та його балансу. Показники ліквідності характеризують здатність підприємства погасити (сплатити) свої поточні зобов'язання протягом відповідного періоду. Підприємство вважається ліквідним, якщо воно здатне виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи поточні активи. Наведені показники ліквідності дають характеристику платоспроможності підприємства. Оцінюючи розраховані показники ліквідності даного підприємства, можна зробити висновок, що воно має дуже низьку платоспроможність.

Далі було проведено аналіз ефективності діяльності підприємства. Ефективність управління підприємством визначається темпами прискорення обертання ресурсів, що повинно знаходити своє відображення у зростанні відповідних показників. Після розрахунку основних показників ділової активності підприємства, можна відмітити, що підприємство є неефективним з точки зору ділової активності, практично всі показники обігу на кінець періоду, що аналізується зовсім низькі, а періоди обігу нереально високі, тому підприємству слід направити свої зусилля на підняття ефективності діяльності. Для оцінювання стану рентабельності діяльності підприємства використовують наступні показники: коефіцієнт рентабельності всіх активів підприємства; коефіцієнт рентабельності поточних активів підприємства; коефіцієнт рентабельності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності реалізованої продукції (комерційна маржа).

Підприємство ТОВ «Альфаінтербізнес» є не фінансово-стабільним. Після проведених розрахунків можемо сказати, що підприємство не ефективно використовує поточні активи, активи та власний капітал, тому що у 2019 році практично всі показники рентабельності нижче нуля, тобто показники рентабельності в даному випадку характеризують збитковість, яка з кожним роком зростає. Рівень комерційної мережі є достатньо низький, можна навіть сказати, що відсутнім, тому необхідне його нормальне зростання.

У третьому розділі «Загальні напрямки підвищення стійкості суб'єкта підприємництва» розроблено основні заходи щодо управління фінансовою

стійкістю підприємства, підвищення ефективності діяльності підприємства та рівня його стійкості та проведено розрахунок економічної ефективності будівництва власного складу.

Було розглянуто загальні напрямки підвищення ефективності управління стійкістю підприємства. Щоб забезпечити «виживання» підприємства в умовах ринку, управлінському персоналу потрібно оцінювати можливі і доцільні темпи його розвитку з позиції фінансового забезпечення, виявляти доступні джерела коштів, тим самим сприяючи стійкому положенню та розвитку господарюючих суб'єктів. Визначення стійкості розвитку комерційних відносин необхідне не тільки для самих підприємств, але і для їх партнерів, які справедливо бажають мати інформацію про стабільність, фінансове благополуччя і надійність свого замовника чи клієнта. Тому все більша кількість контрагентів починає залучатися в дослідження і оцінку стійкості конкретного підприємства. Таким чином, використання системи управління за цілями дозволяє менеджменту більш ефективно розпізнавати наявні проблеми та розробляти заходи щодо їх усунення.

При організації транспортних перевезень продукції з одного міста в інше, необхідні сучасні склади. ТОВ «Альфаінтербізнес» користується орендованими складами. Вибір між власним складом або складом загального користування або їх комбінаціями - одна з найголовніших проблем в складуванні. На власних складах краще підтримуються умови зберігання і контролю. Керівництву фірми легше і дешевше коригувати стратегію збуту. Для вибору оптимального варіанту складування необхідно зробити розрахунки за кількома альтернативними варіантами і той варіант, при якому витрати на одиницю зберігання менші, можна прийняти.

Були проведені розрахунки за трьома варіантами: склад загального користування; орендований склад; власний склад. При чому передбачається в 2020 році поповнення статутного капітал підприємства, за рахунок внеску нового засновника. На складах будуть зберігатися не тільки металопластикові вікна, але і комплектуючі, фурнітура і т.д. Термін окупності проекту складе 2,4 року, індекс прибутковості – 1,58, середньорічна рентабельність проекту дорівнюватиме 9,67%. Отже, проект рентабельний і може бути прийнятий до виконання. Також було проведено розрахунок внутрішньої норми прибутковості. Сума чистого дисконтованого доходу при дисконті 0,3 наприкінці п'ятого року дії проекту становитиме 2812,12 тис. грн., при дисконті 0,5 – 1316,38 тис. грн., при дисконті 0,8 – 133,43 тис. грн., при дисконті 1,0 – 307,65 тис. грн. ВНП приймаємо рівним 0,83 і більше, що більше, ніж ВПД, прийнятий в попередніх розрахунках. Розрахунок показав, що при зростанні поточних витрат на 10%, ЧДД зберігає додатне значення і становить 610,36 тис. грн. після п'ятого року дії проекту, отже проект до ризику збільшення поточних витрат стійкий. Проведені розрахунки показали, що вартість зберігання однієї одиниці зберігання на власному складі мінімальна. Це говорить на користь будівництва власного складу. Крім зниження витрат на одиницю зберігання наявність власного складу дозволяє посилити конкурентні переваги, зокрема запобігає втраті потенційних клієнтів. Запобігання втрат клієнтів збільшить прибуток фірми, яка може також допомогти окупити витрати на будівництво власного складу.

Загальний висновок: обраний варіант - будівництво власного складу дозволяє зменшити витрати на одиницю зберігання, підвищить якість логістичних операцій, буде запобігати втраті клієнтів і дозволить за рахунок цього отримати додатковий прибуток, який спільно зі збільшеним статутним фондом, окупить витрати на будівництво складу.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – аналіз стійкості суб'єкта підприємництва за різними напрямками та розробка напрямків підвищення стійкості суб'єкта підприємництва.

1. Теоретичні підходи до визначення методів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта. Головна мета управління фінансовою стійкістю підприємства органічно поєднана з головною метою фінансового менеджменту, реалізується в єдиному комплексі та виступає як забезпечувальна до неї. Головною метою механізму управління фінансовою стійкістю підприємства вважається забезпечення створення ефективної системи взаємодії, яка, з одного боку, не має збиткових зв'язків, що уповільнюють роботу підприємства, а з іншого – включають всі ті зв'язки, відсутність яких призвела б до порушення заданих параметрів.

На основі дослідження різних методичних підходів щодо оцінювання фінансової стійкості підприємств виокремлюють чотири з них, які є найфундаментальнішими: визначення рівня забезпеченості запасів у складі оборотних активів підприємства джерелами їх формування; обчислення певної кількості коефіцієнтів і на основі дослідження їх в динаміці та порівняння з нормативними значеннями вироблення певних висновків щодо фінансового стану підприємства; застосування одного інтегрованого показника, який складається з декількох найбільш вагомих коефіцієнтів, визначення певних меж його значення для ідентифікації фінансової стійкості та фінансового стану підприємства; побудова розгорнутих уніфікованих аналітичних фінансових таблиць на базі бухгалтерської, фінансової та податкової звітності, формат яких дозволяє возз'єднати ці форми задля проведення розгорнутого аналізу який, в свою чергу, дозволить говорити про конкретні показники за весь період, а не про напрями розвитку підприємства станом на звітні дати.

2. У роботі уточнено сутність поняття «фінансова стійкість підприємства».

Таким чином, фінансова стійкість підприємства – це властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності

підприємства, але й функціонувати та розвиватися. Отже, фінансова стійкість підприємства стає запорукою стабільного функціонування та розвитку підприємства.

Фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності – на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

3. Досліджено підходи до платоспроможності та ліквідності підприємства. Одним з індикаторів фінансового стану підприємства є його платоспроможність, тобто можливість наявними грошовими ресурсами вчасно погашати свої платіжні зобов'язання. Розрізняють поточну платоспроможність, що склалася на певний момент часу, і перспективну платоспроможність, що очікується в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Поточна платоспроможність означає наявність у достатньому обсязі коштів і їхніх еквівалентів для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення.

Перспективна платоспроможність забезпечується погодженістю зобов'язань і платіжних засобів протягом прогнозного періоду, що, у свою чергу, залежить від складу, обсягів і ступеня ліквідності поточних активів, а також від обсягів, складу і швидкості дозрівання поточних зобов'язань до погашення.

Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

4. Проведено аналіз показників стійкості ТОВ «Альфаінтербізнес». Можна узагальнити всі розрахунки показників фінансової стійкості наступним висновком: у 2017 році підприємство можна віднести до категорії підприємств фінансово стійких, та здатного розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Однак, як свідчать всі фінансові показники, у 2018 році ситуація погіршується, однак ще не є критичної, чого не можна сказати про 2019 рік: абсолютно всі показники фінансової стійкості є від'ємними величинами, це свідчить про повну фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування підприємства та неспроможність розрахуватися за своїми зобов'язаннями з причини відсутності власного капіталу та грошових коштів та високого значення позикового капіталу у даному періоді.

5. Визначено тип фінансової стійкості підприємства. Можна зробити загальний висновки щодо типу фінансової стійкості підприємства: 2017 рік: $ВОК > 0$, $ВД < 0$, $ЗД < 0$ – підприємство має нестійкий фінансовий стан, який характеризується порушенням платоспроможності: підприємство змушене залучати додаткові джерела покриття запасів, спостерігається зниження дохідності виробництва. Проте, ще є можливості для поліпшення ситуації; при цьому слід відмітити, що ситуація, коли $ВОК > 0$, а $ВД < 0$, $ЗД < 0$ зустрічається вкрай рідко, і ні в одну із умов стійкості не входить, тому будемо вважати, що умова $ВОК > 0$ не свідчить про нестійкий фінансовий стан, а стан підприємства – саме кризовий, оскільки саме $ВД < 0$, $ЗД < 0$ про це свідчать; 2018-2019 рр.: $ВОК < 0$, $ВД < 0$, $ЗД < 0$ – підприємство має кризовий фінансовий стан, який відображає грань банкрутства: наявність прострочених

кредиторської та дебіторської заборгованостей і нездатність погасити їх в строк. У ринковій економіці при неодноразовому повторенні такого положення підприємству загрожує оголошення банкрутства.

Таким чином, на кінець аналізованого періоду у підприємства кризовий фінансовий стан, який характеризується повною втратою його платоспроможності. Джерелом фінансування запасів таких підприємств є їхня кредиторська заборгованість. Більш того, таке підприємство знаходиться на межі банкрутства..

6. Проведено аналіз ймовірності настання банкрутства за різними моделями. За моделлю Альтмана у 2017 році підприємство мало невелику вірогідність настання банкрутства, а у 2018 році вже опинилося за межею $Z < 1,23$, тобто стало потенційним банкрутом. Що стосується 2019 року, то показник Альтмана ще більш знизився нижче відмітки 0, а це значить, що ймовірність настання банкрутства значно виросла. За моделлю Давидової-Белікова у 2019 році ймовірність настання банкрутства невелика. Однак цей результат не є однотайним, тому що деякі складові моделі не відповідають дійсному положенню підприємства: від'ємний власний капітал, великі залучені кошти, відсутність грошей і т.д. А деякі показники, які мали б показати дійсний стан ймовірності банкрутства, при арифметичному розрахунку показують не точний результат. Тому слід застосувати для оцінки ймовірності настання банкрутства на ТОВ «Альфаінтербізнес» українську модель прогнозування ймовірності банкрутства. За моделлю Терещенка тільки у 2017 році підприємству не загрозувало настання банкрутства. У 2018 році дуже велика загроза настання банкрутства, тому що показник банкрутства нижче нуля. А у 2019 році ситуація дуже сильно погіршується, тому що даний показник ще більш опускається нижче нуля, а за рекомендацією Терещенка, це вже показник підприємства – повного банкрута. Результати розрахунку ймовірності настання банкрутства за моделлю Пареної і Долголаєва наступні: 2017 рік: ПД більше 2,52 (21,358) – у підприємства низька ймовірність ризику банкрутства; 2018 рік: ПД від 0,29 до 2,07 (0,329) – у підприємства середня ймовірність ризику банкрутства; 2019 рік: ПД менше 0 (-0,0234) – у підприємства висока ймовірність ризику банкрутства.

Таким чином, за результатами всього проведеного аналізу стійкості суб'єкта підприємства можна сказати, що, якщо на початку аналізу (2017 р.) підприємство мало відносно високу стійкість, то вже на кінець аналізованого періоду, тобто 2019 р., підприємство знаходилося в критичному стані, всі показники стійкості не відповідали встановленим нормативам, тип стійкості підприємства був кризовий, а за розрахованими моделями ймовірності настання банкрутства ТОВ «Альфаінтербізнес» мало високу ймовірність настання банкрутства.

7. Проведено аналіз показників ліквідності підприємства та ліквідності його балансу. Показники ліквідності характеризують здатність підприємства погасити (сплатити) свої поточні зобов'язання протягом відповідного періоду. Підприємство вважається ліквідним, якщо воно здатне виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи поточні активи. Наведені показники ліквідності дають характеристику платоспроможності підприємства. Оцінюючи розраховані показники ліквідності даного підприємства, можна зробити висновок, що воно має дуже низьку платоспроможність. За результатами аналізу ліквідності балансу можна зробити наступний висновок: у 2017 році виконуються всі нерівності ліквідності

балансу $A(1) \geq P(1)$; $A(2) \geq P(2)$; $A(3) \geq P(3)$; $A(4) \leq P(4)$, це свідчить про абсолютно ліквідність балансу у 2017 році; у 2018 році виконуються тільки два нерівності ліквідності балансу $A(2) \geq P(2)$; $A(3) \geq P(3)$, тобто баланс підприємства не відповідає рекомендованому вираженню абсолютної ліквідності балансу; у 2019 році ситуація повторює попередній період: виконуються ті ж самі умови ліквідності балансу, це також свідчить про неліквідний стан балансу підприємства. Результати аналізу ліквідності підприємства та його балансу свідчать про те, а також ідентичні аналізу стійкості, що у 2017 році підприємство мало високий рівень ліквідності, платоспроможності та стійкості.

Однак на кінець 2019 року ситуація на підприємстві різко погіршилася, впав рівень платоспроможності, всі показники ліквідності свідчать про неспроможність підприємства покривати свої поточні зобов'язання поточними активами, при цьому баланс підприємства є неліквідним, оскільки виконуються тільки дві умови ліквідності, і то тільки тому, що підприємство не залучає довгострокових та короткострокових кредитів, при цьому всі розраховані моделі ймовірності настання банкрутства на підприємстві також говорять про те, що у 2019 році підприємство мало дуже високу ймовірність настання банкрутства.

Слід також відмітити, що й власний капітал підприємства у 2019 р. має від'ємне значення, тому що у підприємства дуже великий непокритий збиток, а розраховані показники стійкості свідчать про повну фінансову залежність підприємства від кредиторів. Таким чином, на кінець 2019 р. фінансовий стан підприємства та його стійкість різко погіршилися.

8. Проведено аналіз ефективності діяльності підприємства на підставі оцінки показників ділової активності та рентабельності. Після розрахунку основних показників ділової активності підприємства, можна відмітити, що підприємство є неефективним з точки зору ділової активності, практично всі показники обігу на кінець періоду, що аналізується зовсім низькі, а періоди обігу нереально високі, тому підприємству слід направити свої зусилля на підняття ефективності діяльності. Підприємство є не фінансово-стабільним. Після проведених розрахунків показників рентабельності можна сказати, що підприємство не ефективно використовує поточні активи, активи та власний капітал, тому що у 2019 році практично всі показники рентабельності нижче нуля, тобто показники рентабельності в даному випадку характеризують збитковість, яка з кожним роком зростає. Рівень комерційної мережі є достатньо низький, можна навіть сказати, що відсутнім, тому необхідне його нормальне зростання. Ефективна робота підприємства може бути забезпечена при досягненні оптимальної структури капіталу. В структурі капіталу підприємства, крім власних фінансових ресурсів, необхідно використовувати також кредити банків та інших фінансових установ, що надаються підприємству на довгостроковій основі, але в першу чергу слід зменшити непокриті збитки, та збільшити таким чином власний капітал підприємства, який у 2019 році є від'ємною величиною.

9. Розроблено механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. Щоб забезпечити «виживання» підприємства в умовах ринку, управлінському персоналу потрібно оцінювати можливі і доцільні темпи його розвитку з позиції фінансового забезпечення, виявляти доступні джерела коштів, тим самим сприяючи стійкому положенню та розвитку господарюючих суб'єктів. Визначення стійкості розвитку

комерційних відносин необхідне не тільки для самих підприємств, але і для їх партнерів, які справедливо бажають мати інформацію про стабільність, фінансове благополуччя і надійність свого замовника чи клієнта. Тому все більша кількість контрагентів починає залучатися в дослідження і оцінку стійкості конкретного підприємства. Таким чином, використання системи управління за цілями дозволяє менеджменту більш ефективно розпізнавати наявні проблеми та розробляти заходи щодо їх усунення.

10. Розглянуто та запропоновано заходи підвищення ефективності діяльності підприємства та рівня його стійкості. Розраховано економічну ефективність будівництва власного складу.

При організації транспортних перевезень продукції з одного міста в інше, необхідні сучасні склади. ТОВ «Альфаінтербізнес» користується орендованими складами. Вибір між власним складом або складом загального користування або їх комбінаціями - одна з найголовніших проблем в складуванні. На власних складах краще підтримуються умови зберігання і контролю. Керівництву фірми легше і дешевше коригувати стратегію збуту. Для вибору оптимального варіанту складування необхідно зробити розрахунки за кількома альтернативними варіантами і той варіант, при якому витрати на одиницю зберігання менші, можна прийняти. Були проведені розрахунки за трьома варіантами: склад загального користування; орендований склад; власний склад. При чому передбачається в 2020 році поповнення статутного капітал підприємства, за рахунок внеску нового засновника. На складах будуть зберігатися не тільки металопластикові вікна, але і комплектуючі, фурнітура і т.д. Термін окупності проекту складе 2,4 року, індекс прибутковості – 1,58, середньорічна рентабельність проекту дорівнюватиме 9,67%. Отже, проект рентабельний і може бути прийнятий до виконання.

Також було проведено розрахунок внутрішньої норми прибутковості. Сума чистого дисконтованого доходу при дисконті 0,3 наприкінці п'ятого року дії проекту становитиме 2812,12 тис. грн., при дисконті 0,5 – 1316,38 тис. грн., при дисконті 0,8 – 133,43 тис. грн., при дисконті 1,0 – 307,65 тис. грн. ВНП приймаємо рівним 0,83 і більше, що більше, ніж ВПД, прийнятий в попередніх розрахунках. Розрахунок показав, що при зростанні поточних витрат на 10%, ЧДД зберігає додатне значення і становить 610,36 тис. грн. після п'ятого року дії проекту, отже проект до ризику збільшення поточних витрат стійкий. Проведені розрахунки показали, що вартість зберігання однієї одиниці зберігання на власному складі мінімальна. Це говорить на користь будівництва власного складу. Крім зниження витрат на одиницю зберігання наявність власного складу дозволяє посилити конкурентні переваги, зокрема запобігає втраті потенційних клієнтів. Запобігання втрат клієнтів збільшить прибуток фірми, яка може також допомогти окупити витрати на будівництво власного складу.

Загальний висновок: обраний варіант - будівництво власного складу дозволяє зменшити витрати на одиницю зберігання, підвищить якість логістичних операцій, буде запобігати втраті клієнтів і дозволить за рахунок цього отримати додатковий прибуток, який спільно зі збільшеним статутним фондом, окупить витрати на будівництво складу.

АНОТАЦІЯ

Скрабков С.М. Формування напрямів стійкого розвитку суб'єкта підприємницької діяльності. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2020.

Роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання – висвітленню основних теоретичних понять щодо сутності стійкості підприємства та його загальної платоспроможності, аналізу стійкості суб'єкта підприємництва та розробці напрямків підвищення стійкості суб'єкта підприємництва.

Визначено теоретичні та методичні основи оцінювання стійкості підприємства.

Досліджено фінансову стійкість підприємства, ліквідність підприємства та проведено комплексний аналіз ефективності діяльності підприємства на підставі оцінки показників ділової активності та рентабельності.

Розроблено Загальні напрямки підвищення стійкості суб'єкта підприємництва, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства та економічно обґрунтовано будівництво власного складу.

***Ключові слова:** стійкість, фінансова стійкість підприємства, суб'єкт підприємницької діяльності, ліквідність, платоспроможність, ефективність діяльності, механізм управління стійкістю підприємства, чистий приведений дохід, термін окупності, індекс прибутковості*

АННОТАЦИЯ

Скрабков С. М. Формирование направлений устойчивого развития субъекта предпринимательской деятельности. – На правах рукописи.

Квалификационная работа магистра по специальности 076 – Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность образовательно-профессиональной программы Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность. – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2020.

Работа посвящена решению актуальной научной задачи – рассмотрению основных теоретических понятий о сущности устойчивости предприятия и его общей платежеспособности, анализу устойчивости субъекта предпринимательства и разработке направлений повышения устойчивости субъекта предпринимательства.

Определены теоретические и методические основы оценки устойчивости предприятия.

Исследованы финансовая устойчивость предприятия, ликвидность предприятия и проведен комплексный анализ эффективности деятельности

предприятия на основании оценки показателей деловой активности и рентабельности.

Разработаны общие направления повышения устойчивости субъекта предпринимательства, механизм управления финансовой устойчивостью предприятия и экономически обосновано строительство собственного склада.

Ключевые слова: *устойчивость, финансовая устойчивость предприятия, субъект предпринимательской деятельности, ликвидность, платежеспособность, эффективность деятельности, механизм управления устойчивостью предприятия, чистый приведенный доход, срок окупаемости, индекс доходности*

SUMMARY

Skrabkov S. Formation of directions of sustainable development of the business entity. – On the rights of the manuscript.

Qualification work of the master in the specialty 076 – Entrepreneurship, trade and exchange activity of the educational and professional program Entrepreneurship, trade and exchange activity. - Donbass state machine-building Academy of the Ministry of education and science of Ukraine, Kramatorsk, 2020.

The work is devoted to solution of actual scientific problems – the review of the main theoretical concepts about the nature of the enterprise stability and its solvency, the sustainability analysis of the subject of entrepreneurship and the development of ways of increase of stability of business entity.

The theoretical and methodological foundations for assessing the sustainability of the enterprise are determined.

The financial stability of the enterprise, the liquidity of the enterprise are investigated and a comprehensive analysis of the efficiency of the enterprise is carried out on the basis of the assessment of business activity and profitability indicators.

The General directions of increasing the stability of the business entity, the mechanism of managing the financial stability of the enterprise are developed and the construction of its own warehouse is economically justified.

Keywords: *stability, financial stability of the enterprise, business entity, liquidity, solvency, efficiency of activity, mechanism for managing the stability of the enterprise, net present income, payback period, profitability index*